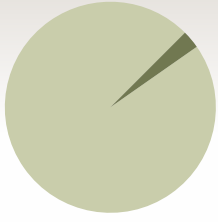

HIZLA KENT MERKEZLERİNE YIĞILAN, GENÇ VE KALABALIK NÜFUS

%4.4
3.354.242 kişi

ULUSAL NÜFUSA GÖRE TRC2 NÜFUSU (2012)

Bölge, 2011 verilerine göre, 26 alt bölge içinde en yüksek nüfusa sahip 7. bölgedir. (ADNKS, 2013)

Hem Diyarbakır hem de Şanlıurfa kalabalık bir nüfusa sahiptir ve bu iki ilin bölge içindeki konumlarından ötürü **nüfus hızla artmaya devam etmektedir.**

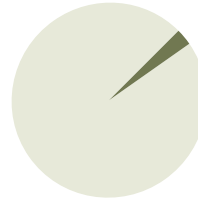

**KENT
MERKEZLERİNDE
NÜFUS ARTIŞI
HALA FAZLA**

Özellikle 1990'ların ilk yarısında Olağanüstü Hal Bölgesi illerinin kırsal alanlarında uygulanan köy boşaltma ve tahliye politikaları, peşi sıra ortaya çıkan zorunlu göç olgusu, Diyarbakır'da kent merkezine olağan seyrin ötesinde bir nüfus akımına neden olmuştur.

GERİ KALMIŞLIK SORUNU: DÜŞÜK SANAYİ KAPASİTESİ, ULUSLARARASI KONJONKTÜRE GÖRE DALGALANAN DIŞ TİCARET

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre 26 bölge içinde **23.** sırada yer alan bölgede Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın ekonomik yapısı, geleneksel olarak da mevcut durumda da, tarım sektörüne dayanmaktadır. Diyarbakır kent merkezinde hizmetler sektörünün ağırlığı gözlenmektedir. Ancak bu sektördeki iş imkânları, nitelikli ve sürekli istihdam koşulları yaratan yeterlilikte değildir.

%2.2
**ULUSAL GSYH'DA
TRC2'NİN ORANI**

Her iki ilde de sanayi gelişkin değildir. 2001 verileriyle bölge 26 Düzey-2 bölgesi arasında 16. sırada yer almaktadır.

DIŞ TİCARET HACMİ

Şanlıurfa'nın dış ticaret dengesi negatif, Diyarbakır'ın ise pozitifdir. Bu iki ilin toplam ihracatı 2002-2012 arasında tam 22 kat artmış olsa da 2010 yılından itibaren düşüş göstermeye başlamıştır. Düşüşün esas sebebi Suriye ile olan ticaretin hacim kaybetmesidir ve esas odağı Şanlıurfa'dır.

Bölge ihracatında esas pay Irak'tadır, onu Çin izlemektedir. Diyarbakır'ın ihracatında ağırlık madenciliktedir. Irak'taki Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile siyasal ilişkilerin seyri, şehrin bölgesel ticaretteki konumunu etkilemektedir.

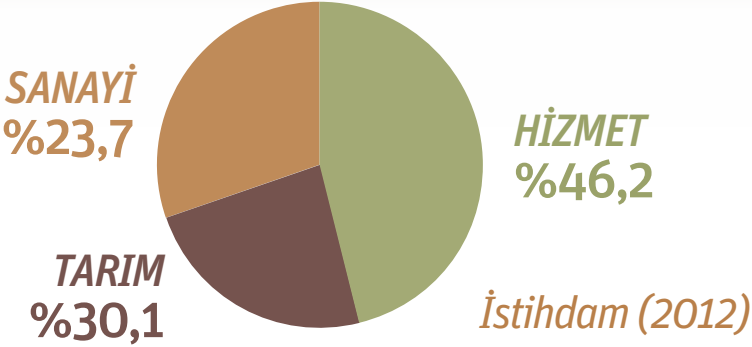

**YEREL VE BÖLGESEL
DEMOKRATİK YÖNETİŞİM**

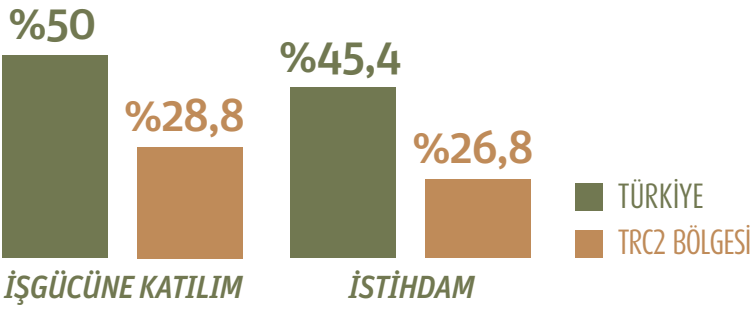
www.hyd.org.tr

GİZLİ VE AÇIK İŞSİZLİK, EĞİTİMSİZ İŞGÜCÜ, KAYIT DIŞI İSTİHDAM

TRC2 bölgesinde ekonomi, esas olarak, tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Kent merkezlerinde gözlenen hızlı nüfus artışının hizmetler kesiminde karşılığını bulduğu söylenebilir. **Diyarbakır'da hizmetler sektörünün, istihdam yapısında belirgin biçimde öne çıktığı görülür.**

Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın genel istihdam değerlerine bakıldığında **işgücü ve istihdama katılımın düşük olduğu, işsizlik oranlarının ise yüksek olduğu** görülmektedir. Yıllar içerisinde sınırlı gelişmeler yaşansa da, **bu durum bölgenin hem açık hem de gizli işsizlik sorunuyla boğuştuğunu göstermektedir.**

TÜİK'in verilerine göre 2012 yılında işgücüne katılım ve istihdam oranları Türkiye ortalamalarının sırasıyla 21,2 ve 18,6 puan gerisindedir. Bu da bölgeyi her iki kriter açısından tüm Düzey-2 bölgeleri arasında son sıraya yerleştirmektedir.

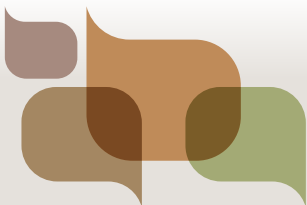
İşgücününün %63'ü istihdamın %61'i işsizlerin %73'ü lise altı eğitilmişlerden oluşmaktadır.

Bölgede tarım sektöründe ücretli, maaşlı ve yevmiyeli çalışanlar Türkiye ortalamasının üzerindedir, ücretsiz çalışan aile işçileri ise altındadır. Bir başka deyişle, tarım işçiliği Türkiye'nin kalanına göre çok daha yaygındır.

KAYIT DIŞI İSTİHDAM %63,3 oran ile (2012) DÜZEY-2 BÖLGELERİNDE 3ÜNCÜ SIRADADIR

HIZLI KENTLEŞME, NİTELİKSİZ KONUT ALANLARI, ADALETSİZ KENT MEKÂNI

1950ler

Artarak devam eden göç ve hızlı kentleşme neticesinde, Diyarbakır'ın fiziki ve toplumsal mekânları adaletsiz bir seyir izleyerek değişmiştir.

1990lar

Zorla yerinden edilmiş büyük bir nüfusun kırsal alanlardan kent merkezine hücum etmesi, bu koşulları iyiden iyiye dramatikleştirdi.

2000ler

Şehrin konut stokunun çok küçük bir kısmı planlı alanlarda ve gerekli ruhsatlara sahip biçimde inşa edilmişti. Şehir bugün de fiziken büyümeye devam etmektedir.

2006yılı

Nazım İmar Planı kapsamında yeni inşa edilen bölgeler çok daha düzenli bir niteliğe sahip olsa da kentsel altyapı eksiklikleri ve niteliksiz konut stoku nedeniyle şehir nüfusunun önemli bir kesimini oluşturan yoksullar halen zor şartlar altında yaşamlarını sürdürmektedir.

YOKSULLUK, EŞİTSİZLİK, SOSYAL YARDIMLARA MAHKÛMİYET

Şanlıurfa ve Diyarbakır sosyo-gelişmişlik düzeyi bakımından, bölgelerarası eşitsizliğin, dolayısıyla yoksulluğun en ağır biçimde gözlemlendiği şehirlerin başında gelmektedir. Türkiye'deki 872 ilçenin sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında

DİYARBAKIR 70.
ŞANLIURFA 146.

(DPT 2004 raporu)

Şartlı eğitim, sağlık ve gebelik yardımlarından yararlananların oranı

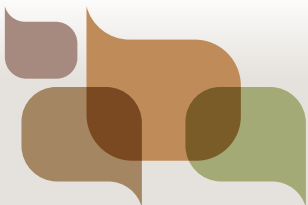
SUR ilçesi %15

BAĞLAR ilçesi %11

KAYAPINAR ilçesi %6

(TÜİK 2012)

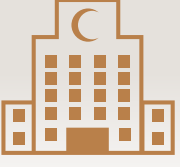
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yardımlarından yararlanan nüfusun oranı Diyarbakır'ın merkez ilçelerinde yüzde 3'ün çok daha üzerindedir. Şehirde hiçbir geliri olmadan sadece yardımlarla geçinen hanelerin varlığı bilinen bir gerçektir.

YEREL VE BÖLGESEL
DEMOKRATİK YÖNETİŞİM

www.hyd.org.tr

SAĞLIK ALANINDA UTANGAÇ İYİLEŞME

Diyarbakır, sağlık alanındaki altyapı ve personeliyle, tüm dezavantajlarına rağmen, geçmişten gelen tüm **GAP bölgesinin sağlık merkezi** olma konumunu sürdürmektedir.

TOPLAM HASTANE YATAK SAYISI (TÜİK 2011)

TÜRKİYE 188.047

TRC2 6.092

DİYARBAKIR 3.991

KALABALIK GENÇ NÜFUSA KARŞIN KALİTESİZ EĞİTİM

TRC2 bölgesi illeri **okuryazarlık oranları** açısından **ülke değerlerinin gerisindedir**. Özellikle mevsimlik tarım işçiliği yapan kesimlerde bu sayımların sağlıklı yapılmadığı gözetilirse manzaranın daha da kötü olduğu tahmin edilebilir.

Sahip oldukları genç nüfus nedeniyle **ilkokul çağı öğrenci sayısı** da fazla olan bu iki ilde bu dönemdeki **okullaşma oranı ülke ortalamasının üzerindedir**. Ancak **derslik başına düşen öğrenci sayısı bakımından dezavantajlı konumdadırlar**. Kalabalık derslik sorunu eğitimin daha ileri aşamalarında da sürmektedir. **Ortaokul ve lise düzeyi okullaşma oranları açısından ise Diyarbakır ülke ortalamalarını izlemeye devam ederken, Şanlıurfa bu kez ortalamaların altında düşer**.

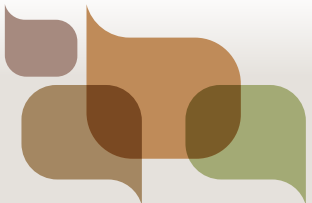
DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

ORTAÖĞRETİM (MEB 2013)

DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI

İLKOKUL (MEB 2013)

YEREL VE BÖLGESEL
DEMOKRATİK YÖNETİŞİM

www.hyd.org.tr

KAMU YATIRIMLARINDA ARTIŞ, ÖZEL SEKTÖRE VERİMSİZ TEŞVİKLER

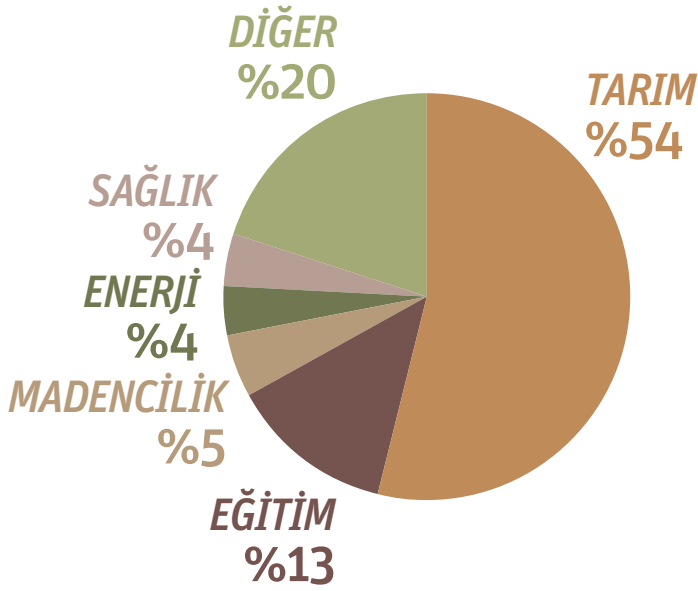
2009'dan itibaren TRC2 bölgesine yapılan yatırımların Türkiye'de gerçekleşen kamu yatırımlarına oranında artış yaşandığı görülmektedir (2012 itibarıyla bu oran 3,25'dir). 2012'de yasalaşan ve bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmayı amaçlayan **yeni bir teşvik sistemine göre TRC2 bölgesi, sistemden en fazla faydalandırılacak olan 6. bölgeye dâhil edilmiştir**. 2007-2012 arasındaki yatırım teşvik belgesi sayısı, sabit yatırım tutarları ve bunlarla sağlanan istihdam miktarları incelendiğinde, bölgede toplam yatırım tutarlarının ve istihdam oranlarının, belge sayısına oranla küçük kaldığı görülür.

TR genelinde kamu yatırımlarında

DİYARBAKIR 4.
ŞANLIURFA 7.

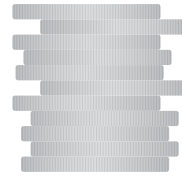
Bölgedeki yatırımlar

KÜÇÜK ÖLÇEKLİ
SABİT YATIRIM TUTARI SINIRLI
İSTİHDAM YARATMA KAPASİTESİ DÜŞÜK
işletmelere yönelik.

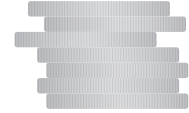

KİŞİ BAŞINA DÜŞEN
YILLIK KAMU YATIRIMI

DİYARBAKIR
501TL

ŞANLIURFA
367TL

2012 yılı itibarıyla bu bölgedeki kamu yatırımlarından en büyük payı tarım, ardından madencilik ve eğitim sektörleri almaktadır.

Bölgede yatırım teşviklerinden en çok yararlanan sektörlerin 2012 itibarıyla imalat, hizmetler ve madencilik sektörleri olduğu görülür.

YEREL VE BÖLGESEL
DEMOKRATİK YÖNETİŞİM

www.hyd.org.tr